

Studentská sekce

(řazena podle pořadí presentací)

Funkcia dopamínu v sexuálnom správaní samcov vtákov

Rajman, M. a Košťál, L., Ústav biochémie a genetiky živočíchov SAV, Moyzesova 61, 900 28 Ivanka pri Dunaji, SR

Úloha dopamínu v sexuálnom správaní samcov cicavcov je doložená početnými experimentami. U vtákov je takýchto prác podstatne menej. Ako modelové zvierajú je v nich prevažne používaná prepelica japonská. Účasť DA pri riadení sexuálneho správania samcov vtákov potvrdzuje niekoľko skupín dôkazov.

Prvá skupina dôkazov sa opiera o farmakologické ovplyvnenie dopaminergickej neurotransmisie. Apomorfín, zmiešaný agonista D1 a D2 dopamínových receptorov, inhibuje apetitívnu (AF) aj konzumatórnu fázu (KF) sexuálneho správania prepelice japonskej, pravdepodobne priamym pôsobením na D2 autoreceptory. KF sexuálneho správania je stimulovaná D1 agonistami (SKF38393) a D2 antagonistami (spiperón) ale inhibovaná D1 antagonistami (SCH23390) a D2 agonistami (PPHT, quinpirol). AF je inhibovaná PPHT a quinpirolom, pričom ostatné spomínané látky, okrem APO, ju neovplyvňujú. Nomifenzín, inhibujúci spätné vychytávanie DA, tlmí prejavy AF ale zvyšuje pokusy o lezenie (KF). Amfonelová kyselina, zvyšujúca tonus DA prostredníctvom komplexných mechanizmov (stimuluje vylučovanie DA, blokuje spätné vychytávanie, priamy agonista), stimuluje AF aj KF. Predpokladá sa, že AF a KF sú regulované prostredníctvom dvoch odlišných neurálnych systémov.

Druhá skupina dôkazov anatomického charakteru potvrdzuje interakciu medzi distribúciou dopaminergických buniek a buniek obsahujúcich aromátázu (ARO) v mozgu. ARO je enzým, ktorý metabolizuje testosterón na estradiol, ktorý je dôležitý pri aktivácii sexuálneho správania. Bunky obsahujúce tyrozínhydroxylázu (TH, podieľa sa na metabolizme katecholamínov) sú asociované s bunkami obsahujúcimi ARO v mediálnej preoptickej oblasti, mediobazálnom hypotalame, v oblasti nucleus striae terminalis, paleostriatum ventrale, neostriatum a archistriatum dorsale prepelice japonskej. Oba enzýmy sú intracelulárne kolokalizované len v preoptickej oblasti hypotalamu.

Tretia skupina dôkazov sa dotýka mechanizmov vplyvu dopaminergickej transmisie na metabolickú aktivitu aromátázy. DA podľa všetkého ovplyvňuje aktivitu aromátázy dvoma spôsobmi:

1. dlhodobý mechnizmus (hodiny až dni) – prostredníctvom katecholamínerných estrogén-senzitívnych buniek estradiol reguluje cez D1 receptory aktivitu druhých poslov, ktorí riadia transkripciu aromátázy; pravdepodobne obsahuje genomickú aktiváciu

2. krátkodobý mechanizmus (sekundy až minúty) – pravdepodobne ide o priamu interakciu DA s aromátázou, prostredníctvom substrátovej kompetície s testosterónom bez účasti DA receptorov

Uvedené fakty ukazujú, že dopamín je dôležitým faktorom podieľajúcim sa na kontrole apetitívnej a konzumatórnej fázy samčieho sexuálneho správania u vtákov, čo potvrdzujú farmakologické a neuroanatomické dôkazy, ako aj popísané mechanizmy regulácie aktivity aromátázy dopamínom.

Kľúčové slová: dopamín, samčie sexuálne správanie, aromátáza

Vliv ustájení na mateřské chování prasnic během porodního a časně poporodního období s ohledem na příjem mléka selaty

Zuzana Smazalová a Gudrun Illmannová, Oddělení etologie, Výzkumný ústav živočišné výroby, Praha, Česká republika

Mortalita selat je stále závažným problémem v moderním chovu prasat. K většině (75 – 80%) úmrtí selat dojde během 72 hodin po porodu, přičemž k více než polovině z toho během prvních 24 hodin po porodu. Nejčastějšími příčinami smrti jsou podvýživa, zalehnutí nebo kombinace obojího. Včasný příjem mleziva je pro novorozená selata velmi důležitý, neboť mají omezené energetické rezervy a jen velmi malé množství protilátek. Důležitým rysem mateřského chování je pasivita prasnice během porodu a několik prvních hodin po porodu, kdy prasnice leží na boku a nijak nereaguje na selata. To zajišťuje nerušený příjem mleziva selaty a zároveň je chrání před zalehnutím prasnicí. Některé prasnice ovšem během porodu a krátce po porodu vykazují známky nervozity, vstávají a často mění polohy. Není známo, zda je toto chování dáno individuální charakteristikou prasnice, či zda je ovlivňováno typem ustájení. V první fázi po porodu je mléko pro selata kontinuálně dostupné, teprve po 8 - 10 hodinách se sání selat stává synchronizovaným a periodickým a je doprovázeno typickým chrochtáním prasnice. Chování selat při sání v období po porodu je poměrně dobře známé, není však známo, jakým způsobem ovlivňuje chování prasnice (např. změny polohy, přístupnost vemene selatům, reaktivita na selata) příjem mléka selaty. Také chybí poznatky o ontogenezi chrochtání prasnice při kojení a jeho roli v časných fázích po porodu. Chrochtání prasnice by mohlo napomáhat synchronizaci selat při sání a mohlo by být indikátorem dobrého mateřského chování. Cílem této práce bude objasnit, jakým způsobem ovlivňuje mateřské chování prasnice během porodu a 24 hodin po porodu příjem mléka selaty a zda je toto chování stabilní v různých typech ustájení. Bude použito 20 prasnic, které budou ustájeny postupně ve dvou odlišných typech ustájení: ve standardní porodní kleci (4 m²) a v porodním kotci (6,4 m²) stlaném slámou. Chování prasnic bude nahráváno od 2. dne před porodem do 24 hodin po porodu. Prasnice budou sledovány po dvě po sobě následující laktace (pokaždé v jiném typu ustájení). Bude analyzováno jejich chování, zejména změny polohy, přístup k vemeni, vokalizace, reaktivita na selata, frekvence a délka kojení a reakce na kvičení zalehávaného selete. Selata budou pravidelně vážena a budou stanoveny jejich přírůstky.

Komunikace v medicíně

Líčeník R., Jelenová D., Krajčlová B., Doubravská L., Gloger V., Indráková J., Jindra P., Kurfürst P.,
Potomková J., Strojil J., Šimková R., Zedková I. a Čihalík Č., Lékařská fakulta UP v Olomouci, Hněvotínská 3,
775 15 Olomouc

Komunikační dovednosti jsou nezbytnou součástí profesionální výbavy lékařů, sester a ostatních zdravotnických pracovníků. Efektivní využívání těchto dovedností vyžaduje jejich aktivní výuku již v pregraduálním medicínském vzdělávání.

V září 2002 založila Sekce pro medicínské vzdělávání Spolku mediků Lékařské fakulty UP Skupinu pro komunikační dovednosti v medicíně. Je to interdisciplinární skupina zabývající se komunikací obecně a komunikací v medicíně z různých pohledů:

psychologie komunikace

sociologie komunikace

etologie člověka

právní aspekty komunikace v medicíně

informační zdroje

výuka komunikačních dovedností a její evaluace

V akademickém roce 2002 / 2003 se zabýváme vybranými tématy:

Sdělování špatných zpráv

Komunikace lékař – sestra

Komunikace v přednemocniční neodkladné péči

V akademickém roce 2002 / 2003 probíhají výzkumné projekty:

Komunikace lékař – sestra

cíl: měření postojů studentů LF, lékařů a sester ke kvalitě komunikace mezi lékaři a sestrami

Profesionální chování studentů

cíl: měření postojů lékařů-učitelů k profesionálnímu chování studentů LF UP

Psychologie postojů

cíl: vypracování metodiky pro měření postojů

Od ledna 2002 připravujeme aktivní výukové kurzy komunikačních dovedností:

Sdělování špatných zpráv

cíl: připravit kurz rozvíjející komunikační dovednosti studentů, zaměřený na umění sdělovat nepříznivé zprávy pacientům a jejich blízkým

pilotní kurz: proběhl 25. – 28. října 2002

Komunikace lékař – sestra

cíl: připravit kurz pro aktivní výuku komunikačních dovedností potřebných pro práci ve zdravotnickém týmu

Klíčová slova: medicínské vzdělávání, komunikace, komunikační dovednosti, psychologie komunikace, sociologie komunikace, etologie člověka;

REJSTŘÍK AUTORŮ (pouze první autoři)

Líčeník, Radim	40
Rajman, Marek	38
Smazalová, Zuzana	39